

Autoreferat

SPIS TREŚCI / TABLE OF CONTENTS

AUTOREFERAT / PL

CV _____	str 4 – 7
Wstęp _____	str 9
Dydaktyka, działalność popularyzatorska i nauka _____	str 10 – 13
Twórczość _____	str 14 – 17
Opis dzieła _____	str 17 – 26
Podsumowanie _____	str 26 – 27

SUMMARY OF PROFESSIONAL ACCOMPLISHMENTS / ENG

CV _____	p 32 – 35
Introduction _____	p 37
Didactic activity, dissemination of knowledge _____	p 38 – 41
Creative activity _____	p 42 – 45
Description of the work _____	p 45 – 55
Recapitulation _____	p 55 – 56

Wykształcenie

- **technik architekt o specjalności projektowanie architektoniczne**
Państwowe Szkoły Budownictwa w Bytomiu, Policealne Studium Zawodowe
1991
- **magister inżynier architekt**
Politechnika Śląska w Gliwicach, Wydział Architektury
1995

temat pracy magisterskiej:

Adaptacja środowiska miejskiego dla osób niepełnosprawnych ruchowo na przykładzie Katowic

promotor: dr hab. inż. arch. Jacek Włodarczyk
najlepsza praca magisterska o tematyce rehabilitacyjnej w konkursie organizowanym przez Polskie Towarzystwo Rehabilitacji

- **doktor nauk technicznych**
Politechnika Śląska w Gliwicach, Wydział Architektury
2002

temat pracy doktorskiej:

Modernizacja architektury mieszkaniowej w aspekcie potrzeb osób niepełnosprawnych

promotor: dr hab. inż. arch. Jacek Włodarczyk
recenzenci w przewodzie doktorskim:
prof. dr hab. inż. arch. Andrzej Kohnke, Politechnika Gdańska, Wydział Architektury
prof. dr hab. inż. arch. Nina Juzwa, Politechnika Śląska, Wydział Architektury

obrona pracy z wyróżnieniem

2002 nagroda indywidualna Ministra Edukacji Narodowej i Sportu za pracę doktorską i Sportu za pracę doktorską

Informacje o zatrudnieniu

miejsce zatrudnienia:

Politechnika Śląska w Gliwicach, Wydział Architektury

zajmowane stanowiska:

1996 – 1997 asystent I, urlop bezpłatny (Studium Doktoranckie na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach)

1997 – 2002 asystent, pełny etat

od 2002 – adiunkt, pełny etat

zmiany katedr wynikające ze zmian struktury organizacyjnej Wydziału:

1996–2001 Katedra Kompozycji i Podstaw Technicznych Architektury

2002 – 2005 Katedra Architektury i Metodyki Projektowania

2005 – 2009 Katedra Projektowania i Nowych Technologii w Architekturze

2009 – 2013 Katedra Strategii Projektowania i Nowych Technologii w Architekturze

od 2013 Katedra Teorii, Projektowania i Historii Architektury

Dodatkowe miejsca pracy

działalność twórcza

miejsce zatrudnienia:
pracownia projektowa Arch&Urbs w Katowicach
zajmowane stanowisko:
1995 – 1998 asystent projektanta (praca na umowę-zlecenie)

miejsce zatrudnienia:
pracownia projektowa Portal. Architektura i Konserwacja Zabytków
zajmowane stanowisko:
2002 – 2012 właściciel

miejsce zatrudnienia:
Fundacja Laboratorium Architektury 60+
zajmowane stanowisko:
od 2016 członek zarządu

działalność dydaktyczna

miejsce zatrudnienia:
Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, Wydział Architektury, Budownictwa i Sztuk Stosowanych, kierunek Architektura Wnętrz

zajmowane stanowiska:
2010 – 2014 adiunkt, pełny etat
od 2014 praca na umowę-zlecenie

Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016, poz. 882 ze zm. w Dz. U. 2016, poz. 1311).

A) Tytuł osiągnięcia naukowego lub artystycznego:

- **PRZESTRZEŃ SENIORA – zestaw trzech projektów, w tym jednej realizacji, wewnątrz związanych z kształtowaniem środowiska wspierającego dla osób starszych**

B) Autor/autorzy, tytuł dzieła, rok realizacji

- **PROJEKT KONCEPCYJNY WNĘTRZ DOMU SENIORA SENIOR RESIDENCE NIKOLAI W MIKOŁOWIE PRZY ULICY DARWINA 2015, Iwona Benek, Anna Szewczenko**
Mój wkład w powstanie tego dzieła polegał na całościowym opracowaniu koncepcji projektu wewnątrz na wszystkich etapach. Udział w projekcie szacuję na 50 procent.
- **PROJEKT WNĘTRZ MIESZKANIA SENIORA W BUDYNKU WIELORODZINNYM W WARSZAWIE PRZY ULICY WRZECIONO 2/71**
2016, Iwona Benek
- **PROJEKT WNĘTRZ O FUNKCJACH WSPIERAJĄCYCH (POKÓJ SENSORYCZNY, POKÓJ KOMPUTEROWY, GABINET PSYCHOLOGA) W SZPITALU GERIATRYCZNYM IM. JANA PAWŁA II W KATOWICACH PRZY ULICY MORAWA 31**
2016, Iwona Benek

Autoreferat jest dla mnie okazją do refleksji nad przebytą drogą twórczą, dokonanymi wyborami i obranymi kierunkami działalności. Trzeba więc zwrócić się w kierunku źródeł.

Dorastałam w Cieszynie, w kameralnym, malowniczym mieście pełnym zabytkowej, historycznej zabudowy, usadowionym na granicy polsko-czeskiej. Sądzę, że to miejsce, które uważałam za „pępek świata” i z którym wiązałam przyszłość, miało niebagatelny wpływ na moją wrażliwość, na podejście do projektowania.

Poza tym od wczesnego dzieciństwa miałam wyraźnie sprecyzowane zainteresowania związane z rysunkiem – dlatego pobierałam lekcje u zaprzyjaźnionego architekta, udzielałam się plastycznie na rozmaite sposoby.

Drugą pasją było narciarstwo. Zima to moja ulubiona pora roku i nie wyobrażam sobie życia bez nart. Cały sezon spędzałam wraz ze starszym bratem na stokach pobliskich gór. Brat należał do Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i często towarzyszyłam mu podczas dyżurów.

Uprawianie sportu kojarzy mi się ze współzawodnictwem, ale i nawiązywaniem silnych więzi z towarzyszami ze stoku, jak również z poczuciem odpowiedzialności za siebie i za innych, co wynika z obserwowania ratowników GOPR w pracy, często z bardzo bliska.

Z tamtego okresu wyniosłam wiele umiejętności, które są przydatne w mojej praktyce projektowej. Jest to między innymi umiejętność pracy w grupie, a przecież współpraca i koordynacja w ramach projektów wielobranżowych to właśnie praca zespołowa. Skłonność do podejmowania nowych wyzwań staram się przenieść na swoją działalność twórczą, co znajduje wyraz w ciągłych poszukiwaniach i eksperymentach. Ich rezultaty niejednokrotnie sprawiają mi dużą satysfakcję.

Wybór studiów na kierunku architektura oceniam z perspektywy lat za świadomy – marzyłam o byciu artystką, a równocześnie chciałam wykonywać konkretny zawód. Architektura łączyła w sobie jedno i drugie. Kierowały mną emocje i intuicja, które podpowiadały mi, że chcę wykonywać ten zawód, a nie żaden inny.

Swój wybór uważam za słuszny, mam przy tym świadomość, że bez pasji wykonywanie tego trudnego zawodu byłoby niemożliwe.

Dydaktyka, działalność popularyzatorska i nauka

Wprowadzenie / Początki

W 1996 roku, po ukończeniu studiów na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach, zostałam tam zatrudniona jako asystent w Katedrze Kompozycji i Podstaw Technicznych Architektury. Katedra przechodziła w tamtym czasie znaczne zmiany, Wprowadzenie / Początki

W 1996 roku, po ukończeniu studiów na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach, zostałam tam zatrudniona jako asystent w Katedrze Kompozycji i Podstaw Technicznych Architektury. Katedra przechodziła w tamtym czasie znaczne zmiany ponieważ połączono w jednej strukturze dwa istotne działy związane z nauczaniem podstaw projektowych i technicznych.

Praca w Katedrze, obecnie funkcjonującej jako zespół w Katedrze Teorii, Projektowania i Historii Architektury, była bardzo cennym doświadczeniem, które ukształtowało mnie jako dydaktyka, ale także jako projektanta. W tamtym czasie zespołem kierował prof. sztuk plastycznych Tadeusz Pfützner – który był silną osobowością, twórcą programu nauczania kompozycji architektonicznej, autorem licznych opracowań dotyczących architektury wnętrz, systemu informacji wizualnej.

W roku 1995 dołączył do niego dr hab. inż. arch. Jacek Włodarczyk – odpowiedzialny za nauczanie przedmiotów technicznych, urbanista i architekt, specjalista w dziedzinie projektowania dla osób niepełnosprawnych.

Te dwie osobowości wywarły największy wpływ na moje o myślenie o dydaktyce, ale również na działalność twórczą. Wstęp do projektowania / praca u podstaw

Wstępny proces nauczania projektowania jest pierwszym zetknięciem się studentów architektury z bogatą problematyką tej dziedziny: to oswojenie ich z zagadnieniami, jakimi zajmuje się

architektura, oglądanie zawodu projektanta z wielu perspektyw i punktów widzenia. A przede wszystkim to początek, stawianie fundamentów. To nauka podstaw projektowania – od poprawnego używania i rozumienia określeń języka projektowego, przez poznanie elementów procesu twórczego, po krytyczne spojrzenie na współczesną architekturę i definiowanie własnych ocen.

Praca w Katedrze Kompozycji i Podstaw Technicznych Architektury koncentrowała się na nauczaniu wstępnym. Z jednej strony był to przedmiot: podstawy kompozycji ukierunkowany na architektoniczną abstrakcję, z drugiej przedmioty techniczne – budownictwo ogólne, detal architektoniczny – związane z zapoznaniem studentów z praktycznym obliczem zawodu architekta.

W związku z tym w swojej pracy dydaktycznej – pracy u podstaw – duży nacisk kładę na osobisty kontakt ze studentem i pracę z nim pod ścisłym nadzorem prowadzącego. Na wstępnym etapie nauczania daje to dobre wyniki w opanowaniu warsztatu, rozwija umiejętność przekazywania pomysłów architektonicznych, prowadzi do poznania praw rządzących konkretem architektonicznym. Mam świadomość, że taka metoda w pewien sposób ogranicza możliwość samodzielnego eksperymentowania, żywiołowej realizacji własnych idei, ale wynika to z niewielkiej zazwyczaj teoretycznej wiedzy studenta, z drugiej jednak strony pozwala na rozwinięcie umiejętności praktycznych.

Moja praca, związana z tak zwanym wstępem do projektowania, została doceniona przez studentów. W latach 2006 i 2007 byłam laureatką Złotej Kredy – nagrody przyznawanej nauczycielowi akademickiemu przez studentów.

Konkursy studenckie / wystawy / warsztaty

W mojej działalności dydaktycznej interesującym i rozwijającym doświadczeniem było i jest współorganizowanie konkursów studenckich, a następnie wystaw prac pokonkursowych.

Najważniejsze z nich to:

- organizacja i prowadzenie dziesięciu edycji międzynarodowego polsko-duńskiego konkursu na najlepszą pracę studencką z zastosowaniem technologii wentylacji i oświetlenia typu VELUX w latach 1997–2007,
- organizacja i prowadzenie wydziałowego konkursu studenckiego na projekt toalety publicznej od 2005 roku.

Działalność tę uważam za niezwykle istotną dla procesu nauczania. Studenci mają okazję zrealizować własne idee i poeksperymentować na polu projektowym. Istotna jest również konfrontacja z innymi

uczestnikami konkursu, wysłuchanie opinii oraz komentarza jury. Prowadząc konkursy studenckie, zwracałam szczególną uwagę na wypełnienie tych założeń.

Do ważnych działań popularyzujących architekturę i powiązaną z projektowaniem edukację zaliczam swój udział w warsztatach architektoniczno-projektowych. W roku 2011 uczestniczyłam w programie szkoleniowym Akademia Designu, przygotowując blok wykładów na temat projektowania uniwersalnego oraz designu dla osób niepełnosprawnych. Obecnie jestem współorganizatorem konkursu Starość Millenialsów. MIASTO 2060 w ramach działalności w Fundacji Laboratorium Architektury 60+.

Kierunek architektura wnętrz

Otwarcie w roku akademickim 2008/2009 kierunku architektura wnętrz na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej pozwoliło mi na znaczne zaangażowanie w pracę dydaktyczną w zakresie technik dokumentacji i podstaw architektury, budownictwa ogólnego oraz materiałów i technologii budowlanych – jestem prowadzącym oraz autorem programów do tych przedmiotów.

W roku 2010 prof. sztuk plastycznych Tadeusz Pfütznar zaproponował mi współpracę na kierunku architektura wnętrz w Wyższej Szkole Technicznej w Katowicach – w ramach przedmiotów: projektowanie wnętrz, praca licencjacka i dyplom magisterski.

Praca na kierunkach z obszaru sztuk projektowych była dla mnie nowym, ale za to bardzo interesującym i satysfakcjonującym wyzwaniem. Nie sądziłam, że dziedzina sztuki będzie tak mocno akcentowana w mojej pracy dydaktycznej, ponieważ we wcześniejszych latach sprowadzała się do tak zwanej pracy u podstaw. Dało mi to możliwość poszerzenia doświadczeń związanych nie tylko z nauczaniem, ale – jak okazało się później – wywarło też bezpośredni wpływ na moją działalność twórczą.

Poza generowaniem programów nowych przedmiotów oraz prowadzeniem opartych na nich kursów recenzowałam około 100 prac dyplomowych magisterskich i licencjackich. Byłam promotorem 32 dyplomów magisterskich na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach, 11 dyplomów magisterskich i 9 dyplomów licencjackich na kierunku architektura wnętrz w Wyższej Szkole Technicznej w Katowicach.

Nauka

Moje eksploracje pól naukowych i badawczych konsekwentnie dotyczą problemów projektowania dla osób niepełnosprawnych i starszych.

Wpływ na ukształtowanie takich zainteresowań miał prof. dr hab. inż. arch. Jacek Włodarczyk – promotor moich prac magisterskiej i doktorskiej – który już podczas studiów zaciekał mnie tą tematyką. Początkowo moje działania skupiały się na wątkach związanych z rozwiązaniami technicznymi czy ergonomicznymi.

W wyniku zmian organizacyjnych na Wydziale rozpoczęłam współpracę z prof. dr. hab. inż. arch. Elżbietą Niezabitowską. Prowadząc pod jej kierunkiem przedmioty strategii projektowania czy metodologia pracy naukowej, uświadomiłam sobie, że architektura to nie tylko kreacja – to skomplikowany, interdyscyplinarny proces prowadzący do tworzenia środowiska życia człowieka. W moim rozwoju naukowym znaczącą rolę odegrało zaznajomienie się z teoriami architektury wywodzącymi się z psychologii środowiskowej, przede wszystkim: Roberta Bakera (behavioral settings), Oscara Newmana (defensible space), Christophera Alexandra (język wzorców) oraz Christiana Norberg-Schulza (genius loci). Szczególnie istotne było dla mnie zrealizowanie przyjętych idei poprzez poznane procesy projektowe. Równocześnie coraz istotniejsze stawały się dla mnie artystyczne aspekty architektury – ze względu na ludzkie potrzeby, jak i rozwijające się ambicje twórcze.

W ramach działań naukowych brałam również czynny udział w wielu konferencjach, polegający na wystąpieniach i wykładach, zamieszczanych następnie w publikacjach.

W działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i naukowej spełniałam się w różnych rolach – jako dydaktyk, wykładowca, organizator. Od początku pracy próbuję inspirować studentów do myślenia, kreacji, staram się również eksponować związki architektury z różnymi dziedzinami sztuki i wykorzystywać swoją praktykę projektową.

Sądzę, że doświadczenia te stały się podstawą wyboru moich obecnych kierunków zainteresowań, które dotyczą badania przestrzeni, jej interpretacji, i są zdominowane poszukiwaniem równowagi pomiędzy wartościami technicznymi, tworzywem budowlanym a spójnością i harmonią przekazu, indywidualnymi wartościami kreatywnymi i wyrazem artystycznym.

Rezultatem dwudziestu lat nieprzerwanej pracy twórczej są projekty budynków, projekty wnętrz i działania związane z konserwacją zabytków. Są to opracowania wykonywane przede wszystkim w zespołach. Zróżnicowanie tematyki działalności twórczej było wynikiem moich zainteresowań, ale również okoliczności.

Z czasem moje predylekcje naukowe i dydaktyczne związane z problematyką kształtowania środowiska wspierającego dla osób starszych zaczęły coraz mocniej wpływać na działalność twórczą. Coraz większą wartość miał dla mnie proces kreacji, interpretacji zastanej przestrzeni pod tym kątem. Obecnie łączą się w jeden krąg problemowy związany z poszukiwaniem aspektów znaczeniowych i próbą ich zespolenia z zastaną strukturą.

Projektowanie architektoniczne

Po ukończeniu studiów na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach moja droga projektowa rozpoczęła się od podjęcia stażu na stanowisku asystenta projektanta w pracowni projektowej Arch&Urbs z Katowic (lata 1995–1998). Był to czas różnorodnych doświadczeń projektowych. Pierwsze lata pracy zawodowej wypełnione były pragnieniem weryfikacji zdobytej wiedzy i umiejętności oraz ich poszerzenia. Nauczyłam się dyscypliny, ale równocześnie towarzyszyło temu poszukiwanie własnej tożsamości artystycznej, a także potrzeba dalszego zgłębiania zjawiska architektury.

Projekty opracowywane przeze mnie po roku 2002, czyli po obronie pracy doktorskiej, powstawały pod opieką doświadczonych projektantów – architekta Bartłomieja Brzózki oraz architekta Jacka Leśko – lub we współpracy z nimi. Skupiały się (poza tematami związanymi z konserwacją zabytków – o czym piszę dalej) wokół projektowania budynków i projektowania wnętrz – w różnych skalach i zakresach. Uczyłam się wtedy przede wszystkim słuchać inwestorów, rad starszych kolegów, definiować i rozwiązywać problemy projektowe, prezentować swoje koncepcje projektowe

i przekonywać do nich. Był to dla mnie czas zmagania się z odpowiedzialnością za wszystkie fazy projektu, w szczególności za jego realizację. Okres ten uświadomił mi dobitnie rangę wiedzy technicznej, zdolności tworzenia opracowań technicznych, dbałości o warsztat projektanta, co miało również znaczenie dla mojej działalności dydaktycznej.

Konserwacja zabytków

Kierunki moich działań i poszukiwań związane były także z pracami w zakresie odtwarzania lub kreacji, z zachowaniem uwarunkowań konserwatorsko-historycznych, budynków i wnętrz w obiektach zabytkowych.

W roku 2002 założyłam własną autorską pracownię projektową pod nazwą Portal. Architektura i Konserwacja Zabytków. Nazwa wiązała się ze specyfiką zleceń i moimi ówczesnymi zainteresowaniami skupionymi na działaniach konserwatorskich. Cały czas miałam w pamięci, że dziedzina ta wymaga szczególnej wrażliwości artystycznej, umiejętności interpretacji zastanej struktury, i starałam się to potwierdzić w swojej działalności. Równocześnie pogłębiałam wiedzę techniczną, technologiczną, a także historyczną, niezbędną w rozwiązywaniu często nietypowych zadań projektowych.

W przeciwieństwie do projektowania nowych obiektów w środowisku współczesnym, gdzie założenia i efekty projektu zależą głównie od inwestora i architekta, w projektowaniu dotyczącym zabytków celem nadrzędnym jest ich dobro. Interesy inwestora czy inwencja projektanta muszą schodzić na dalszy plan. Istotne jest przeprowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych, zdarza się opracowywanie dyspozycji funkcjonalno-przestrzennych.

W tamtym okresie udało mi się zaprojektować wnętrza kilku obiektów sakralnych. Działania te sprawiały mi szczególną satysfakcję, wynikającą z włączenia w proces projektowy aktu twórczego.

Działalności twórczej związanej z zabytkami towarzyszyło kilka zasad kształtowania podstawowych elementów wpływających na charakter wystroju wnętrz.

Za naczelną uznałam zasadę minimalnej ingerencji w stan zachowanej substancji historycznej. Została ona przejęta z założeń architektoniczno-konserwatorskich i jest jedną z najważniejszych zasad współczesnego postępowania konserwatorskiego.

Doceniam również estetyczne napięcie, jakie powstaje przez kontrastowanie elementów starych ze współczesnymi, nowymi, o czystych formach czy barwach.

Ze zrealizowanych projektów związanych z zabytkami za jeden z ciekawszych uważam projekt wnętrz kościoła ewangelicko-augsburskiego pw. Odkupiciela w Rudzie Śląskiej z 2013 roku.

Zaprojektowanie wnętrza sprowadzało się przede wszystkim do wyboru konwencji stylistycznej. Inwestor – parafia ewangelicko-augsburska – oraz nadzorujący pracę konserwator zaakceptowali moją propozycję studium kolorystycznego wnętrza kościoła. Uważałam, że należy wykorzystać charakterystyczne dla ewangelików zamiłowanie do prostoty – w związku z tym zastosowana minimalistyczna stylistyka pozbawiona była jakichkolwiek odniesień do historii. Baza kolorystyczna oparta była na jasnych barwach – innych od zastanych, a zarazem kojarzących się z wnętrzami kościoła luterńskiego, który znany mi był z rodzinnego miasta. Powierzchnia ścian została scalona z elementami wyposażenia – czyli z ołtarzem, chórem i ławkami – poprzez wprowadzenie koloru écru z miętowymi dodatkami.

Poza projektami konserwatorskimi wykonałam kilkadziesiąt opracowań konserwatorskich w formie kart ewidencyjnych zabytków architektury i budownictwa.

Projektowanie wnętrz

Upływający czas, kolejne lata pracy, różnorodność doświadczeń i wyzwania projektowych poszerzały moje spojrzenie na własną aktywność i dokonania. Odczuwałam coraz większy niedosyt w związku z brakiem możliwości wykorzystania wiedzy teoretycznej pogłębianej w związku z działalnością naukową. Nie bez znaczenia była również moja działalność dydaktyczna, coraz bardziej związana z kierunkiem architektura wnętrz.

Pojawiały się pytania – o ogólny sens i rolę architektury, jej miejsce w życiu człowieka i społeczeństwa – koncentrujące się wokół działań konserwatorskich. Wynikało to ze zmian, które zachodziły wokół mnie. Górny Śląsk był wtedy miejscem, gdzie intensywnie przeobrażała się infrastruktura, często kosztem zmian w obrębie dziedzictwa kulturowego, a ja byłam czynnym uczestnikiem tego procesu. Wpłynęło to na decyzję o zawieszeniu działalności konserwatorskiej, ale nie projektowej.

Pytania miały także szczegółowy charakter. Dotyczyły sensu pojedynczego rozwiązania plastycznego, konkretnej decyzji estetycznej, jej celu oraz powodu zaistnienia. Inspirowane były z jednej strony potrzebą nadążania za nowymi trendami i tendencjami, a potrzebą poszukiwania indywidualnych rozwiązań plastycznych – z drugiej.

Moje poszukiwania skupiały się coraz częściej wokół zagad-

nienia przestrzeni oraz jej wpływu na człowieka. Zbiegło się to w czasie z przeprowadzaniem wizji lokalnych i analiz przestrzeni dla osób starszych w różnych skalach – miasta, budynku i wnętrza. Utwierdziłam się w przekonaniu, że w działalności twórczej powinienam skupić się na praktycznym wykorzystaniu swojej aktywności naukowej oraz wiedzy teoretycznej, ponieważ jest to niepowtarzalna możliwość rozwoju i świadomego wplatania w projekt wątków znaczeniowych.

Te i inne przemyślenia oraz obserwacje, ale przede wszystkim praktyczne weryfikowanie poglądów w konfrontacji z konkretnym odbiorcą architektury, jakim w przypadku moich działań jest coraz częściej osoba starsza, potwierdzały obraną drogę projektowania wnętrza rozumianą jako poszukiwanie przestrzeni, jej kompozycji i ekspresji. Praktyczna działalność w tym obszarze wyeksponowała problem kompozycji jako głównego narzędzia w tym poszukiwaniu.

Opis dzieła

< IV

Uzasadnienie wyboru dzieła / grupa projektów

Wybrane spośród wielu projektów prace po raz pierwszy w mojej działalności twórczej pozwoliły wykorzystać połączoną wiedzę czerpaną zarówno z badań własnych, jak i z działalności naukowej. Związana ona była z projektowaniem dla osób niepełnosprawnych, następnie z kształtowaniem środowiska wspierającego dla osób starszych. Poszukiwany model otoczenia seniora wychodzi poza obowiązujące przepisy, procedury i praktykę projektową. Ma realizować potrzeby użytkowników i aktywizować ich.

Łączenie teorii z praktyką projektowania jest trudne, ale, jak sądzę, równocześnie stwarza interesujące możliwości, generuje cenne z punktu widzenia poznawczego sytuacje.

Wskazane osiągnięcia twórcze łączy tematycznie użytkownik, czyli osoba starsza. Tematy mają zróżnicowane realia przestrzenne, funkcjonalne czy geograficzne, ale specyficzne potrzeby odbiorcy wymagały zastosowania wspólnych aspektów znaczeniowych.

W projektowaniu dla osób starszych istotne jest tworzenie środowiska wspierającego: dostępnego, transparentnego, dającego satysfakcję środowiskową

Przedstawione prace, podobnie jak inne projekty, są rezultatem kompromisu, który cechuje prace łączące sztukę użytkową oraz działalność usługową. Tak jak wspomniałam wcześniej, wyróżnia je to, że były swego rodzaju spełnieniem dążeń w projektowaniu. Opracowywanie tych wnętrz stworzyło mi możliwość połączenia wiedzy teoretycznej z praktyką, a równocześnie mogłam wyeksponować wątki kreatywne, twórcze, przedstawić własną interpretację stylistyczną.

Projektując przedstawione wnętrza, starałam się nie zapominać o słowach Yi-Fu Tuana:

„Architektura nadal oddziałuje bezpośrednio na zmysły i uczucia. Ciało reaguje teraz podobnie jak reagowało dawniej na takie zasadnicze cechy budowli jak: zamknięcie czy otwarcie, pion czy poziom, masę, objętość wnętrza, przestrzenność i światło. Architekci z pomocą technologii nadal dążą do rozszerzenia zakresu ludzkiej świadomości przestrzeni”¹.

Projekt koncepcyjny wnętrz domu seniora Senior Residence Nikolai w Mikołowie przy ulicy Darwina / 2015

W 2015 roku z Wydziałem Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach skontaktował się prywatny inwestor (spółka Senior Residence z siedzibą w Mikołowie), który zamierzał wybudować obiekt opieki instytucjonalnej dla osób starszych.

Zespołowi w składzie prof. dr hab. inż. arch. Elżbieta Niezabitowska, dr inż. arch. Iwona Benek, dr inż. arch. Anna Szewczenko zlecono wykonanie pracy naukowo-badawczej (nr NB-106/RAR-3/2015) pt. Możliwości kształtowania wnętrz obiektów opieki instytucjonalnej w kontekście potrzeb osób starszych na przykładzie kompleksu Senior Residence Nikolai w Mikołowie – z usługami opiekuńczymi, rehabilitacyjnymi i pobytowymi dla osób starszych.

Podstawą opracowania była dokumentacja architektoniczno-budowlana kompleksu Senior Residence Nikolai w Mikołowie opracowana przez Biuro Architektoniczne AKAT Dietera Palety z Katowic.

Opracowanie miało dotyczyć przede wszystkim przestrzeni realizujących najistotniejsze funkcje związane z pobytem osoby starszej w kompleksie mieszkalno-medycznym, takich jak: pokoje pensjonariuszy, strefa komunikacji ogólnej, jadalnia, przestrzenie społeczne – lobby w strefie wejścia oraz w strefie komunikacji.

Celem pracy była ocena możliwości zastosowania współczesnych założeń w projektowaniu obiektów opieki instytucjonalnej dla osób starszych w odniesieniu do przykładowego obiektu opieki geriatrycznej i wskazanie barier w ich implementacji. Główne założenia pracy dotyczyły:

- środowiska fizycznego obiektu opieki medycznej i pielęgnacyjnej, które jest istotnym oraz uznanym elementem jakości procesu leczenia, potrzeby pacjenta są natomiast podmiotem w decyzjach projektowych,
- wykorzystania teorii środowiska wspomagającego, którego poszczególne elementy wzmacniają osobę starszą w jej dotychczasowych kompetencjach funkcjonalnych, między innymi w aktywności i mobilności, samodzielności oraz niezależności,
- uwzględnienia dostępnej wiedzy z zakresu projektowania dla osób z zaburzeniami poznawczymi.

Przedmiotem opracowania była także analiza komponentów architektonicznych przykładowego obiektu opieki dla osób starszych – projektu kompleksu Senior Residence Nikolai w kontekście możliwości dostosowania rozwiązań architektonicznych do funkcjonalnych i sensorycznych potrzeb osób starszych. Obiekt ten zgodnie ze wstępnymi ustaleniami został zakwalifikowany jako dom seniora, którego wiodącą funkcją była funkcja pobytowa.

Konsekwencją wyżej przedstawionego dokumentu było zlecenie inwestora dotyczące opracowania projektu wnętrz, który miał prezentować koncepcję zastosowania przeanalizowanych rozwiązań przestrzennych i zasad kształtowania środowiska terapeutycznego dla kompleksu Senior Residence Nikolai w Mikołowie.

Współpraca przy projekcie z architektką Anną Szewczenko pozwoliła nam sprawdzić się w nowej roli, gdyż dotychczas byliśmy współautorkami publikacji i wystąpień. Pozwoliła nam uzyskać bezcenne doświadczenie z przeniesienia wiedzy z działań naukowych na praktykę projektową. Było to inspirujące i wyzwoliło energię twórczą, która znalazła wyraz w prezentowanym projekcie. Organizacja pracy naszego zespołu była często intuicyjna i nie zakładała podziału obowiązków. Dzięki temu udział każdej z nas we wszystkich fazach projektu był jednakowy.

Zadanie, przed jakim stanęliśmy, było o tyle skomplikowane, że pracowałyśmy na gotowym projekcie, który nie spełniał do końca oczekiwań przyszłych użytkowników, nie brał pod uwagę ich specyficznych potrzeb. Określenie właściwego sposobu użytkowania budynku i uzupełnienie jego dyspozycji funkcjonalno-przestrzennej stanowiło jeden z podstawowych problemów całego zadania.

Prace prowadzone były w stałym kontakcie z inwestorem.

Ze względu na strukturę budynku istotne stało się podkre-

¹ Yi-Fu Tuan, *Przestrzeń i miejsce*, przeł. A. Morawińska, PIW, Warszawa 1987, s. 150.

ślenie roli przyszłego użytkownika, którym miała być osoba starsza o zróżnicowanym stanie zdrowia, ale generalnie wymagająca opieki. Opracowanie zasad estetycznego kształtowania wystroju było, po określeniu dyspozycji przestrzennej, kolejnym krokiem w procesie projektowania i podstawowym w określeniu znaczenia poszczególnych wnętrz.

Założyliśmy, że pensjonariusz – osoba starsza – poruszając się pomiędzy poszczególnymi pomieszczeniami, wielokrotnie w ciągu dnia buduje w sobie mapę budynku jako całości. Miała to być mapa nie tylko fizycznej struktury, ale też mapa emocjonalna. Przemierzając się od przestrzeni do przestrzeni, użytkownik przechodzić miał pomiędzy różnymi stanami odczuć i relacji związanych z charakterystycznymi elementami wnętrza.

W wyniku analiz do opracowania szczegółowego wybrano pomieszczenia, które wymagały zaakcentowania i były charakterystycznymi i strategicznymi punktami na mapie budynku.

Pierwszym punktem był hol wejściowy z niejasno wykreowanym wejściem głównym – na elewacji brak było podkreślenia tego wejścia (zaprojektowano dwoje drzwi o równorzędym znaczeniu, usytuowanych przy wspólnym podeście). Strefa ta mieścić miała kilka funkcji: punkt recepcyjno-informacyjny obsługujący dom seniora, ale również funkcje towarzyszące, czyli dwa gabinety lekarskie i gabinet rehabilitacji, lobby, wejście do kaplicy oraz wejście do części prywatnej pensjonariuszy.

Wszystkie funkcje mieściły się na rzucie wydłużonego prostokąta i brak było atrybutów przestrzennych w naturalny sposób dzielących przestrzeń. Głównym założeniem stało się identyfikowanie poszczególnych stref za pomocą formy, materii, koloru i światła. Istotne było, aby wykreowana przestrzeń w jednoznaczny sposób przekazywała użytkownikowi informacje o jej charakterze.

Podstawowym zabiegiem było wprowadzenie kodów kolorystycznych dla dwóch podstawowych stref – strefy recepcyjnej i strefy lobby – prowadzone były one na posadzce i w kolorystyce ścian.

Znaczeniowemu wykorzystywaniu konkretnych elementów architektury wnętrz towarzyszyła realizacja podstawowych potrzeb należących do tej strefy.

Recepcja pełniąca funkcję informacyjno-rejestracyjną wyposażona została w ładę wykończoną na powierzchni frontowej płytą kamienną, a dojście do niej zaakcentowano obniżonymi w stosunku do sufitu panelami akustycznymi prowadzonymi w układzie uporządkowanym, rytmicznym, od drzwi wejściowych do punktu informacyjnego. Elementem wiążącym funkcję recepcyjną, wejście do gabinetów i kaplicy stał się kącik wypoczynkowy, zaakcentowany przez obniżenie sufitu oraz wstawienie miejsc do siedzenia, które

stanowiły akcent kolorystyczny tej części pomieszczenia.

Wejście do części prywatnej pensjonariuszy stało się punktem rozgraniczającym dwie strefy – tablica informacyjna przynależy kolorystycznie do recepcji, wejście prowadzące do części mieszkalnej ma tło nawiązujące do lobby. Jest to również punkt styku dwóch różnych posadzek, prowadzony miękką linią rozdzielającą przestrzeń holu.

Samo lobby – podkreślone ciemniejszym kolorem ścian, obniżeniem sufitu, intensywniejszym oświetleniem – swoim charakterem nawiązywać miało do nastroju gabinetu z wygodnymi, intymnymi miejscami do rozmowy, ale też do obserwacji życia rozgrywającego się wewnątrz pomieszczenia i na zewnątrz.

Zastosowano również zieleń ustawioną w donicach z ażurowymi parawanami, aby podkreślić delikatne granice pomiędzy dwoma światami tej otwartej przestrzeni.

Kolejnym punktem na mapie budynku stało się miejsce przy dyżurce w części mieszkalnej. Nie każdy pensjonariusz chce mieć kontakt z zewnętrzną rzeczywistością, niekiedy nie pozwala na to stan umysłu i zaburzone funkcje poznawcze. Osoby takie lubią wędrować i punkty węzłowe są dla nich często granicą, przy której się zatrzymują lub zawracają. W miejscu tym granicą są przeszkolone drzwi i dodatkowy nadzór personelu. Chcąc w tej przestrzeni zatrzymać użytkownika, zastosowano akcent kolorystyczny na ścianie dyżurki i słupie przy drzwiach wyjściowych w kolorze ożywczego seledynu. Poza tym obok wejścia zaprojektowano ustawienie kanapy i fotela – elementów, z których można obserwować korytarz i dyżurkę, a równocześnie dających możliwość dyskretnego przyjrzenia się pensjonariuszom.

W domach seniora istotną rolę pełnią pomieszczenia wspólne – w przedmiotowym budynku była to jadalnia. Przestrzeń tego pomieszczenia została otwarta, co nie sprzyja może intymności, ale z drugiej strony zmusza do interakcji pomiędzy mieszkańcami, nie pozwala przywiązać się do jednego miejsca. Dawało to też inwestorowi możliwość przearanżowania pomieszczenia w przypadku organizacji spotkań czy warsztatów. Istotne było zapewnienie komfortu związanego z odpowiednią akustyką pomieszczenia, w związku z tym na suficie zastosowano panele akustyczne (Eco-phone Solo Circle).

Łącznikiem pomiędzy punktami na mapie budynku były długie, wąskie korytarze. Stanęliśmy przed trudnym zadaniem zhumanizowania tej przestrzeni. Na początek zastosowano proste kolorystyczne kody dla poszczególnych pięter i części budynku – we wszystkich przypadkach nie były one nachalne, intensywne, wprost przeciwnie – postanowiliśmy oddziaływać na użytkownika dyskretnie, intuicyjnie. W związku z tym zaproponowana gama

kolorystyczna jest jasna, „przypudrowana”. Długi korytarz podzielono, podkreślając wejścia do pokoi odpowiednim dla danego piętra kolorem, pozostała część korytarza pozostała biała. Również rytmiczne ustawienie opraw oświetleniowych sprzyjać miało „rozbiciu” monotonnej przestrzeni. Istotną decyzją podjętą wspólnie z inwestorem było otwarcie na korytarz ogólnodostępnych stref kuchennych usytuowanych na końcach korytarzy. To sprawiło, że pojawił się cel wędrówki – nie tylko do pokoi, ale też na spotkanie, do miejsca obserwacji, do innego pomieszczenia kojarzonego z najważniejszym elementem przestrzeni mieszkalnej. W związku z tym propozycje stylistyczno-znaczeniowe przyjęte dla tych pomieszczeń nawiązują do charakteru „domu”.

Ostatnią kluczową przestrzeń zaproponowaną w projekcie Senior Residence Nikolai stanowiły pokoje pensjonariuszy. Dyskusje z inwestorem były burzliwe. Dotyczyły przede wszystkim problemu: unifikować czy indywidualizować. Przedstawiono kilka propozycji opartych na zmianie wiodącej gamy kolorystycznej dodatków, bo to one miały być kluczowe dla charakteru wnętrza. W małej przestrzeni nie udało się, niestety, zmodyfikować rozwiązań dotyczących urządzenia i ustawienia elementów umeblowania. Zadana przestrzeń wykluczała inne propozycje – architekt projektujący budynek zaproponował układ pokoi przypominający hotel.

Jeśli chodzi o propozycje formalne, zaproponowano ciepłą kolorystykę, akcentując delikatnie ścianę za wezglowiem łóżka jako powierzchnię wiodącą w przestrzeni pokoju. Układ, sposób umeblowania był identyczny dla wszystkich pomieszczeń: pokoje zostały wyposażone w jedno lub dwa łóżka, szafki nocne, biurko, szafę oraz fotel. Tak jak wspomniano wcześniej, przedstawiono inwestorowi zróżnicowane propozycje dodatków budujących charakter wnętrza, czyli zasłon, narzut, bibelotów itp.

Projekt ten nie pozwolił nam zrealizować wszystkich zamierzeń i propozycji formalnych – wynikało to między innymi z podejścia inwestora do zagadnienia domu seniora, który traktował jak hotel. Niejasne były dla nas jego wytyczne związane z charakterem obiektu – od obiektu z usługami opiekuńczymi, rehabilitacyjnymi i pobytowymi dla osób starszych po dom seniora. Jako autorki projektu wnętrza skłaniałyśmy się raczej ku wersji domu, a nie pensjonatu, jednak podczas ustaleń z inwestorem nie zawsze udawało się osiągnąć kompromis.

Uważam jednak, że niepowodzenia również wieńczą dzieło, a projekt, prawdopodobnie z powodu ograniczeń budżetowych, nie został zrealizowany.

Projekt wnętrza mieszkania seniora w budynku wielorodzinnym w Warszawie przy ulicy Wrzeciono 2/71 / 2016

Projekt ten był kolejnym z zakresu architektury wnętrza. Pozwolił poszerzyć moje doświadczenia o nowe problemy i zagadnienia związane z projektowaniem dla osób starszych, upewniając mnie jednocześnie w poszukiwaniu rozwiązań skupionych wokół idei kształtowania przestrzeni wspierającej, terapeutycznej. Istotne były również osobiste doświadczenia i obserwacje wzbogacone wiedzą teoretyczną.

Tym razem skupiłam się na przestrzeni mieszkalnej, która w architekturze jest moim zdaniem szczególnie ważna. W przestrzeni domu konstytuuje się nasza emocjonalna i psychofizyczna kondycja, równocześnie jest to wybitnie funkcjonalny obszar aktywności ludzkiej, w którym nie należy ignorować potrzeb estetycznych. Prezentowany projekt dał okazję do poszukiwania rozwiązań łączących i realizujących te dwie cechy.

Celem było nie tylko dostosowanie gotowego układu do realnych potrzeb klientów – starszego małżeństwa, w którym jedna z osób porusza się na wózku inwalidzkim i cierpi na chorobę Alzheimera. Pragnęłam też nadać

wyraz całej przestrzeni, tak aby docelowy projekt wnętrza nie był tylko dekoracją, ale i architekturą z własną interpretacją zastanej struktury. Skupiłam się w tej niewielkiej przestrzeni na nadaniu jej kierunków, określeniu ważnych punktów. Decyzje dotyczące kolorystyki, wyposażenia, użytych materiałów czy te związane z oświetleniem wnętrza były konsekwencją potrzeb, ale i możliwości inwestora. Moja ingerencja miała na celu nie tyle zmianę, ile podniesienie wartości.

Przestrzeń domowa powinna być integralna – na płaszczyźnie organizacyjnej i formowania przestrzeni. Jednocześnie naturalne zróżnicowanie funkcjonalne wymusza pewne zróżnicowania formalne. Pogodzenie tych dwóch sprzecznych tendencji jest jednym z trudniejszych elementów projektowania przestrzeni mieszkalnej.

Prezentowany projekt jest skromny, prosty, może nawet zgrzebny, szczerzy w wyeksponowaniu technologii wnętrza (łazienka), ale mam nadzieję, że mimo to z czytelnie rozwiązana kompozycją przestrzeni.

Nie korygowano układu przestrzennego – było to ograniczenie wynikające z samej struktury budynku wielorodzinnego, w którym znajduje się mieszkanie.

Technologia w prezentowanym mieszkaniu miała duże znaczenie – wszystkie elementy wyposażenia musiały być dostosowane

Projekt wnętrza mieszkania seniora w budynku wielorodzinnym w Warszawie przy ulicy Wrzeciono 2/71 / rok: 2016

do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Stąd bezprogowe wykonanie posadzki, łącznie z balkonem, wykorzystanie specjalnych urządzeń kuchennych czy łazienkowych, odpowiedniej armatury, pochwyty w przedpokoju, sypialni i uchwytów w łazience.

Istotne były również aspekty znaczeniowe – ukierunkowanie, kody kolorystyczne i wyposażanie mieszkania w elementy orientujące chorego na Alzheimera (zegar, kalendarz, zdjęcia i pamiątki rodzinne – to tak zwane znaki pamięci).

Wejście do mieszkania jest węzłem łączącym wszystkie pomieszczenia – część dzienną, czyli pokój dzienny z kuchnią, oraz łazienkę i sypialnię.

Strefa ta musiała posiadać odpowiednie elementy wyposażenia – przestrzeń manewrową, dostępną zabudowę szafową, miejsce do siedzenia. W sensie znaczeniowym miała odpowiednio ukierunkować użytkownika – w związku z tym na ścianie pokoju dziennego zastosowano akcent kolorystyczny w formie niebieskiej powierzchni wykonanej z paneli akustycznych (Ecophone Solo), która na suficie ma swoją kontynuację w formie obniżenia – również wykonanego z płyt akustycznych wolnowiszących (Ecophone Solo).

Głównym punktem pokoju jest fotel pionizujący dla osób starszych firmy TON. Miejsce to ma być tak zwanym centrum kontroli, czyli miejscem umożliwiającym jednoczesną obserwację drzwi wejściowych, ulicy za oknem, ale również samego wnętrza. W bezpośrednim sąsiedztwie powinny się znajdować telewizor i radio zapewniające kontakt ze światem zewnętrznym, a na stoliku w zasięgu ręki na przykład lekarstwa, coś do czytania oraz inne potrzebne przedmioty. Pokój wyposażony jest również w miejsce do pracy, biblioteczkę.

Pokój dzienny jest otwarty na kuchnię (przystosowaną dla osób niepełnosprawnych i wyposażoną w odpowiednie sprzęty), którą dyskretnie wyeksponowano przez zastosowanie okleiny z drewna bukowego. Podczas realizacji projektu na ścianie zamontowano niebieskie podświetlone szkło, które dodatkowo akcentuje tę strefę.

Sypialnię – jako pomieszczenie intymne – wyróżnia przede wszystkim cieplejsza barwa oświetlenia i zasłon. Istotny był wygodny dostęp do łóżka kontynentalnego ze sterowaniem elektrycznym oraz do zabudowanych szaf i szafek nocnych. Z inwestorem zdecydowaliśmy również o zabudowie górnej – niedostępnej dla osób starszych, ale będącej niezbędnym miejscem przechowywania w małym mieszkaniu – dostępnej tylko dla opiekunów. Elementem ukierunkującym jest powierzchnia za wezwłowie łóżka wykonana z okleiny drewnianej bukowej, dodatkowo podświetlona liniowo na styku z zabudową.

W łazience skupiłam się przede wszystkim na doborze odpowiedniego wyposażenia firmy Hewi – postanowiliśmy wyeksponować

zastosowaną technologię. Białe ściany są dla niej tłem.

We wszystkich pomieszczeniach na posadzce zastosowano płytki Paradyż Thorno beżowe, w łazience płytki Paradyż Inwest szare – materiał był wymogiem technologicznym, ponieważ po mieszkaniu ma się poruszać osoba na wózku inwalidzkim.

Istotnym elementem wyposażenia mieszkania dla seniora jest oświetlenie sztuczne. Ważne było zastosowanie opraw wydajnych, jeśli chodzi o oświetlenie ogólne pomieszczeń. W związku z tym we wszystkich pokojach zastosowano lampy Cielo firmy Philips ze skąpanym w świetle kloszem rozświetlonym od wewnątrz. Poza tym zastosowano również oświetlenie miejscowe w kuchni, w pokoju dziennym przy kanapie i fotelu oraz w sypialni i łazience, a także ukierunkowujące w listwach przypodłogowych – w przedpokoju, łazience i sypialni.

Prostota wyrazu, zawężona gama kolorystyczna, materia ograniczona do niezbędnego minimum miały przede wszystkim wyeksponować wartości przestrzenne.

Projekt jest realizowany.

Projekt wnętrza o funkcjach wspierających (pokój sensoryczny, pokój komputerowy, gabinet psychologa) w szpitalu geriatrycznym im. Jana Pawła II w Katowicach przy ulicy Morawa 31 / 2016

Szpital Geriatryczny im. Jana Pawła II w Katowicach oprócz świadczenia usług medycznych w ramach kontraktu z NFZ realizuje misję przeciwdziałania efektom procesu starzenia się społeczeństwa. Działania te polegają na promocji szeroko rozumianej aktywności seniorów.

Dyrektor placówki – dr Jarosław Derejczyk – jest świadomy zróżnicowanych potrzeb seniorów. W ramach działalności Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego – Oddziału Śląskiego podczas spotkań, wykładów i dyskusji mieliśmy okazję poznać swoje poglądy, dorobek i zainteresowania naukowe. Zaowocowało to współpracą podczas zmian przeprowadzanych w kierowanym przez dr. Derejczyka Szpitalu Geriatrycznym w Katowicach.

Problemy projektowe, ogólny zakres opracowania uzgadniane były w ramach rozbudowy i remontu szpitala. Od roku 2013 współpracowałam z ośrodkiem, uczestnicząc w spotkaniach z właścicielem budynku – firmą EMC, branżowcami i pracownikami szpitala jako doradca w dziedzinie projektowania dla osób starszych, ale, co bardziej istotne, jako osoba wyczulona na aspekty poznawcze

Projekt wnętrza o funkcjach wspierających (pokój sensoryczny, pokój komputerowy, gabinet psychologa) w szpitalu geriatrycznym im. Jana Pawła II w Katowicach przy ulicy Morawa 31 rok: 2016

i behawioralne osób starszych.

Na ostatnim etapie remontu okazało się, że możliwa jest realizacja pomieszczeń potrzebnych do terapii pacjentów starszych. Wspólnie z zespołem powołanym przez dyrektora, w skład którego wchodził specjaliści z zakresu psychologii – pani Urszula Kmieć i pan Adam Bednorz – ustalono umiejscowienie oraz zakres funkcjonalny poszczególnych pomieszczeń terapeutycznych. Dodatkową pomoc stanowiła wspólna analiza znanych nam badań literaturowych na temat terapii dla osób starszych.

Na początku założenia i oczekiwania zamawiającego sprowadzały się do zastosowania określonych rozwiązań funkcjonalnych przy założeniu, że budżet przeznaczony na ich realizację będzie mocno ograniczony.

W trakcie spotkań z zespołem konsultacyjnym skonkretyzował się i poszerzył katalog zadań i zakres opracowania. W odniesieniu do kolorów postulowano, aby były one maksymalnie kontrastujące ze sobą i opisane stosunkowo dużymi plamami, co jest oczywiste z uwagi na charakter dysfunkcji widzenia u seniorów – pacjentów szpitala. Podobne i oczywiste uwagi dotyczyły czytelności poszczególnych elementów występujących w projektowanych wnętrzach. Równocześnie odczuwałam dużą swobodę twórczą, która pozwoliła mi na dołączenie do założeń i oczekiwań strony zamawiającej własnych koncepcji i pomysłów nazwanych tu założeniami autorskimi. Ich działanie polegało na stymulowaniu koncepcji w kierunku poszukiwania czytelnego przekazu kompozycyjnego i estetycznego. W szerszych kategoriach pokrywały się z moimi predylekcjami natury badawczej. Skonkretyzowane stanowiły również wynik analiz kwestii problemowych: dysfunkcji procesu patrzenia i widzenia, dysfunkcji słuchu, motorycznych, a także poznawczych występujących u osób starszych.

W założeniach tych znalazły się następujące postulaty: uniwersalność w odniesieniu do wszystkich odbiorców – niestygmatyzowanie osób starszych, spójność wizualna, strukturalna, kompozycyjna poszczególnych wnętrz.

Z założeń autorskich powstały wnętrza zróżnicowane przede wszystkim pod względem przekazu kompozycyjnego: wykorzystano odmienne kody kolorystyczne i formalne, zastosowano niespotykane dotychczas w polskiej geriatricznej metody terapii światłem, barwą, w końcu z zastosowaniem tak zwanych memorabiliów.

Na zespół pomieszczeń terapeutycznych składały się trzy wnętrza: pomieszczenie aktywnej rehabilitacji, czyli pokój komputerowy, sala sensoryczna oraz gabinet terapii indywidualnej. Wszystkie miały niewielkie powierzchnie i nie było możliwości wprowadzania w nich zmian przestrzennych.

Pokój aktywnej rehabilitacji miał być wyposażony w dwa

miejsca do pracy przy komputerze, duży ekran z możliwością ruchu przed nim pacjenta oraz z możliwością ustawienia kilku miejsc siedzących, szafkę na dokumenty. Dodatkowe elementy wyposażenia przeznaczone były dla starszych pacjentów, szczególnie tych z zaburzeniami poznawczymi (zegar, kalendarz, odpowiednia kolorystyka i oświetlenie o silniejszym natężeniu).

Zastosowano mocną kolorystykę, akcentując miejsca do pracy przy komputerze, miejsca do siedzenia oraz miejsca przechowywania. Charakterystycznym elementem wnętrza są wiszące panele akustyczne tworzące dynamiczny układ. Przekaz znaczeniowy miał być jednoznaczny: wnętrze miało aktywizować, pobudzać do działania.

Sala sensoryczna ma podobny rzut jak pokój aktywnej rehabilitacji – pomieszczenia umieszczone są w tym samym miejscu na różnych kondygnacjach. We wnętrzu zaprojektowano stanowisko do muzykoterapii, medytacji z dwoma wygodnymi miejscami do siedzenia dla osób starszych (krzesło z podłokietnikami + podnóżek). Przestrzeń oddzielono od pozostałej części pomieszczenia zasłoną i wyposażono w oprawę oświetleniową o zmiennej barwie temperaturowej.

Poza tym we wnętrzu zaprojektowano kącik wypoczynkowy dla dwóch osób (dwa fotele firmy TON) o charakterze domowym, ze „znakami pamięci” (elementy takie jak zegar, kalendarz, obrazy oraz bibeloty z lat sześćdziesiątych XX wieku, lampa stojąca itp.) Dodatkowe wyposażenie stanowiła szafka na dokumenty dla personelu.

W pomieszczeniu tym, w odróżnieniu do pokoju komputerowego, zastosowano inne zabiegi znaczeniowe. Wnętrze miało służyć relaksacji, wypoczynkowi, skupieniu, wyciszeniu – w związku z tym głównym elementem stała się barwna powierzchnia ściany i zasłony na końcu pomieszczenia – dla zaakcentowania strefy ze „znakami pamięci”. „Kokon”, który tworzy się przez wydzielenie części pomieszczenia do terapii sensorycznej zasłoną, ma izolować od świata zewnętrznego, otulać, uspokajać. Zmienna barwa światła służy do odpowiedniej stymulacji pacjenta, w zależności od stosowanej terapii. Nad „kokonem” zawieszono panele akustyczne o miękkim, obłym kształcie (Ecophone Solo Circle).

Gabinet terapii indywidualnej jest wnętrzem z pozoru nieatrakcyjnym i ograniczającym działania stylistyczne. Miał być wyposażony w biurko do pracy dla psychologa, stolik i dwa miejsca do rozmów z pacjentem. To miejsce ważne dla działań terapeutycznych w szpitalu, gdzie objawiają się często negatywne, silne emocje. Postanowiłam ograniczyć do minimum paletę barw i skierować uwagę pacjenta na miejsce rozmowy. Rozwiązanie może i oczywiste – powierzchnia barwna na ścianie – ale uważam, że kluczowy był wybór odpowiedniego koloru – tym razem głębokiej butelkowej

Projekt wnętrz o funkcjach wspierających (pokój sensoryczny, pokój komputerowy, gabinet psychologa) w szpitalu geriatrycznym im. Jana Pawła II w Katowicach przy ulicy Morawa 31 rok: 2016

zieleni z fakturą zamszu. Ta jedyna ingerencja stylistyczna była, moim zdaniem, wystarczającym rozwiązaniem.

Elementy wyposażenia oraz wykończenia wszystkich wnętrz dostosowane są do potrzeb osób starszych. Dodatkową wartością było zastosowanie prostych kodów znaczeniowych, kolorystycznych i formalnych sugerujących mające się odbywać we wnętrzach aktywności. Pomimo zastosowania skromnych rozwiązań stylistycznych przedstawione projekty uważam za udane, co potwierdzili pracownicy szpitala, a w przyszłości mam nadzieję, że potwierdzą również pacjenci. W roku 2017 wnętrza mają być realizowane.

V >

Podsumowanie

Zaprezentowane projekty w sposób wyrazisty mają ekspozycjonować potrzeby osób starszych – ich użytkowników. Scenariusze rozwiązań przestrzennych oraz plastycznych realizowane są we współczesnych budynkach, we wnętrzach, gdzie nie było możliwości wprowadzania zmian przestrzennych. Mam jednak nadzieję, że wykorzystane kody znaczeniowe, wyposażenie składające się na obrazy w przestrzeni określają cechy tożsamościowe otoczenia dla osób starszych.

Projekty te są również świadomą próbą zmierzenia się z funkcjonującymi teoretycznymi założeniami, wytycznymi dotyczącymi kształtowania środowiska wspierającego dla osób starszych. Najważniejsze były jednak działania interpretacyjne realizowane przy użyciu różnych form wypowiedzi artystycznej. Celem było zbudowanie pewnej narracji w niewielkich, kameralnych przestrzeniach projektowanych wnętrz, która miała na nowo definiować podjętą tematykę, jak również stać się dla mnie źródłem refleksji.

Kolejnym powodem wyboru prezentowanych wnętrz było podkreślenie moich zainteresowań twórczych, które w powiązaniu z działaniami dydaktycznymi i naukowymi składają się na jeden krąg problemowy: na doświadczenie badania przestrzeni, jej kreacji. Jest to wybór w pełni świadomy, poparty różnorodnymi zadaniami projektowymi, mam nadzieję wystarczająco uzasadniony

w niniejszym autoreferacie.

Przedstawione osiągnięcia twórcze w postaci dwóch projektów oraz realizacji: projektu wnętrz domu seniora Senior Residence Nikolai w Mikołowie, mieszkania seniora w Warszawie oraz projektu trzech wnętrz o funkcjach wspierających w Katowicach, aspirujące do spełnienia warunków określonych w art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym w zakresie sztuki, były prezentowane w formie prezentacji multimedialnych (między innymi dla studentów kierunku architektura i architektura wnętrz Politechniki Śląskiej w Gliwicach) i wystaw (Integralność 2. Przestrzeń miasta 2016, Otoczenie seniora 2016).

W ramach podsumowania pragnę przedstawić także swoje plany, dążenia, ambicje, które nieustannie ewoluują. Przybierają w moim przypadku formę kontynuacji przez rozwój. W pojęcia te wpisuje się chęć poszerzenia oferty dydaktycznej moich zajęć na kierunku architektura wnętrz Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej. Rozwój osobisty łączę z dalszym przyswajaniem aktualnej wiedzy związanej z obszarami własnych zainteresowań i jej twórczym wykorzystaniem w swoich projektach lub dziełach. Mam także nadzieję, że nadal będę podejmowała wyzwania zawodowe i twórcze, które również przyczynią się do mojego rozwoju i przyniosą oczekiwane rezultaty.

Zakładam również, że efekty moich prac będą podlegać ocenie subiektywnej – estetycznej, przy której kontekst społeczny i jego rola nabierają priorytetowego znaczenia.

Catalogue
2002–17 **Iwona Benek, PhD Eng.
Arch.**

Summary of professional accomplish- ments

**Faculty of Architecture, Interiors Design
Silesian University of Technology**

Education

- **technician in the field of architecture, specialty: architectural design**
National Civil Engineering Schools in Bytom, Vocational College
1991
- **master of Sciences, Engineer, Architect**
Silesian University of Technology in Gliwice, Faculty of Architecture
1995

title of MSc. thesis:

“Adjustment of urban environment for the motory disabled, example of the city of Katowice“

supervisor: Jacek Włodarczyk, DSc. Eng. Arch.

The best MSc. thesis concerning rehabilitation, awarded by the Polish Rehabilitation Society

- **PhD in technical sciences**
Silesian University of Technology in Gliwice, Faculty of Architecture
2002

title of the dissertation:

“Modernization of housing architecture in view of the disabled needs“

supervisor: Jacek Włodarczyk, DSc. Eng. Arch.

second readers:

prof. Andrzej Kohnke, DSc. Eng. Arch. Technical University of Gdansk, Faculty of Architecture

prof. Nina Juzwa, DSc. Eng. Arch. Silesian University of Technology, Faculty of Architecture

awarded distinction

2002 individual award granted by the Polish Minister of Education and Sport

Employment

place of employment:

Silesian University of Technology, Gliwice, Faculty of Architecture

positions:

1996 – 1997 assistant lecturer, unpaid leave (for PhD. courses run at the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology, Gliwice)

1997– 2002 assistant lecturer, full-time

since 2002 adjunct professor, full-time

changes in employment departments due to the restructuring of the Faculty of Architecture:

1996– 2001 Department of Composition and Technical Rudiments of Architecture

2002– 2005 Department of Architecture and Design Methodology

2005– 2009 Department of Design and New Technologies in Architecture

2009– 2013 Department of Design Strategies and New Technologies in Architecture

since 2013 Department of the Theory, Design and History of Architecture

Additional employment

creative activity

place of employment:

“Arch&Urbs“ design office in Katowice

positions:

1995-1998 assistant design architect, mandatory contracts

place of employment:

“Portal. Architecture and Monuments Conservation“ design office

position:

2002 – 2012 owner

place of employment:

Laboratory Architecture 60+Foundation

position:

since 2016 – management board member

teaching activity

place of employment:

Technical College in Katowice, Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Sciences, discipline: Interiors Design

place of employment:

2010-2014 adjunct professor, full-time

since 2014 – mandatory contracts

Accomplishment indicated pursuant to Art. 16 of the Law dated March 14th 2003 on degrees and titles in sciences and arts (Journal of the Laws of the Polish Republic, 2016, entry 882 et seq. 2016 entry 1311).

A) Title of scientific or artistic accomplishment:

- **SENIOR’S SPACE – compilation of three projects, including one implementation, of the interiors shaping supportive space for seniors**

B) Author/authors, titles of works, year

CONCEPTUAL DESIGN OF THE INTERIORS OF SENIORS’ HOME - “SENIOR RESIDENCE NIKOLAI” IN MIKOLÓW AT DARWINA STREET

2015, Iwona Benek, Anna Szewczenko

My contribution to this project involved the elaboration of the entire concept of the interiors at all stages. I estimate it as 50 %

- **DESIGN OF THE INTERIORS OF SENIOR’S APPARTMENT IN A MULTI-FAMILY HOUSE IN WARSAW AT 2/71 WRZECIONO STREET**
2016, Iwona Benek
- **DESIGN OF THE SUPPORTIVE INTERIORS (SENSORY ROOM, COMPUTER ROOM, PSYCHOLOGIST’S SURGERY) AT THE GERIATRIC HOSPITAL IN MEMORIAL OF JOHN PAUL II IN KATOWICE, 31 MORAWA STREET**
2016, Iwona Benek

This summary of my artistic accomplishments is an opportunity for reflecting on my creative activity, the choices and the assumed directions of my professional activity. Thus, I would like to begin with the sources of my pursuits and my consecutive works.

I grew up in Cieszyn, which is a cosy and picturesque town with historic settlements situated at the Polish and Czech border. I am convinced that this place, which I perceived as “ the hub of the universe” and the site of my future life, exerted a substantial influence on my sensitivity and my approach to architectural design.

Moreover, since early childhood I had been interested in drawing, hence, I attended drawing lessons with an architect- a friend of the family- and willingly participated in numerous fine arts endeavours.

My second passion has always been skiing and winter my favourite season. I used to spend a lot of time in the mountains with my elder brother, member of the Polish Voluntary Mountain Rescue Association, who took me with him on his duty hours.

In my opinion sport does not only promote competition but also contributes to making strong ties with my fellow skiers. It requires responsibility for yourself and others – as I had the opportunity to observe in the work of mountains rescue teams. Thanks to this experience I learned many skills that have been useful in my design practice, including team-playing, cooperation and coordination of multi-faceted projects. I have always attempted at transferring the readiness to face new challenges to my creative activity, continuous search for new solutions and experiments which could bring me satisfaction from the undertaken activities.

Against the background of time, I consider my choice of the study discipline of architecture as conscious- I dreamed about becoming an artist on the one hand, yet, on the other one, I also preferred to have a definite profession, and an architect and engineer seemed to combine these two aspects. I was driven by emotions but also by intuition in the choice of my career.

I am convinced that I made a good choice, but also, I believe that without passion, any and all efforts put in the performance of such a difficult profession would be in vain.

Didactic activity, dissemination of knowledge

Introduction / beginnings

In 1996, after graduating from the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology in Gliwice, I commenced my employment as an assistant lecturer at the Department of Composition and Technical Rudiments of Architecture. At that time the Department was subjected to profound changes, as a new structure was created to combine two essential fields of teaching associated with design and technical rudiments. My work at the Department, which nowadays functions as a division at the Department of Theory, Design and History of Architecture, was a very valuable experience, shaping me not only as a lecturer but also as a design architect.

The Department was headed by Tadeusz Pftützner, Professor of Fine Arts – a strong personality, founder of the teaching syllabus devoted to architectural composition, author of numerous elaborations on interiors design and visual information systems.

Since 1995 Professor Pftützner was assisted by Jacek Włodarczyk, DSc. Eng. Arch. – responsible for teaching technical subjects, urban planner and architect, specialist in design for the disabled.

These two personalities have greatly influenced my approach to didactics, and, likewise, my creative activity.

Introduction to architectural design / work at the grass roots

The introduction to architectural design is students' first serious contact with a wide range of issues pertaining to architecture: getting familiar with the range and scope of this field of knowledge, looking at the designer profession from many points of view and perspectives. First and foremost, however, it is the very beginning, the laying down of foundations. Learning about the "rudiments of design" – from correct use and comprehension of the design language, through elements of the design process, to a critical view on modern architecture and definition of individual evaluations.

The work at the Department of Composition and Technical Rudiments of Architecture was concentrated on initial teaching instruction. On the one hand, the leading subject was "rudiments of composition" focused on "architectural abstraction", yet, on the other one, it involved technical subjects: "civil engineering", "architectural detail" to acquaint students with practical aspects of the architect's profession.

In consequence, in my didactic activity- work at the grass roots- I put a lot of emphasis on individual contacts with my students and their work under strict supervision. At the initial stage of studying architecture, such approach renders good results in techniques handling, develops the ability of conveying architectural ideas, and leads to the recognition of the laws guiding specific architectural solutions. I am aware that such approach may hinder opportunities for individual experiments, spontaneous implementation of individual ideas, but, this is all in consideration of students' limited theoretical grounds, yet, concurrently, makes it possible for them to develop practical skills.

My work associated with the so called "introduction to design" was appreciated by my students. In 2006 and 2007 I was a laureate of "Golden Chalk" – an award granted to academic teachers by students.

Student competitions / exhibitions / workshops

Co-organization of student competitions and post-competition exhibitions has always been an absorbing and motivating part of my didactic experience.

My most important achievements in this field are:

- organization and coordination of ten editions of the International Polish-Danish competition for the best student project with the use of VELUX ventilation and lighting technologies in 1997 – 2007,
- organization and coordination of the Faculty competition for the best student design of a public toilet – since 2005.

These activities constitute an important part of the teaching process. Students have opportunities for implementing their own ideas and experiments to the design process. The confrontation with other contestants, with the jury's opinions and commentaries, provides students with valuable information. While organizing and coordinating the competitions I pay a lot of attention to these assumptions.

As far as knowledge dissemination activity is concerned, I participate in architectural and design workshops, the most impor

tant of which are: Academy of Design, for which in 2011 I prepared a series of lectures on universal design and design for the disabled. Currently, I am a coorganizer of the competition and workshops on Old Age - Millennialists. The city of 2060, under the framework of my activity in the Architecture 60+ Laboratory Foundation.

Discipline of Interiors Design

The opening up of the study discipline of Interiors Design at the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology, in the academic year of 2008/2009 marked my engagement in teaching the subjects: Documentation Techniques and Rudiments of Architecture, Civil Engineering and Building Materials and Technologies – I am the lead teacher and author of the syllabuses for these subjects.

In 2010 Tadeusz Pftützner, Professor of Fine Arts, approached me with a proposal of cooperation in the study discipline of Interiors Design at the Technical College in Katowice, under the subject of Design of the Interiors, and, in consequence, in BSc. Diploma and MSc. Diploma.

The work in the design arts has become a new, interesting and rewarding challenge for me. I never expected that the field of art could become such a strong component of my teaching activity, as previously it had boiled down to the so called “work at the grass roots”. I was faced with a great opportunity for expanding my experience not only in teaching but also, as it turned out later, in my creative activity.

Apart from generating syllabuses for newly introduced study subjects and leading study courses, I was the second leader of about 100 MSc. and BSc. diploma works. I supervised 32 MSc. diplomas at the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology in Gliwice, 11 MSc. and 9 BSc. diplomas at the study discipline of Interiors Design at the Technical College in Katowice.

Research

My exploration of research fields is consequently focused on the issues of design for the disabled and seniors.

My work has been profoundly influenced by Professor Jacek

Włodarczyk – the supervisor of my MSc. thesis and my PhD dissertation, who evoked my interest in this field during my years of study. Initially, my activities were focused on technical and ergonomic solutions.

Due to organizational changes at the Faculty of Architecture, I commenced cooperation with Professor Elżbieta Niezabitowska. While teaching the subjects: Design Strategies and Research Methodology under her supervision, I realized that architecture is not only about creation – it is a complex, interdisciplinary process leading to the creation of the environment for human life. In my research development I was deeply influenced by the theories derived from environmental psychology, such as: Robert Baker’s behavioral settings, Oskar Newman’s defensible space, Christopher Alexander’s pattern language, Christian Norberg – Schulz’s Genius Loci. The implementation of these concepts in the design processes became imperative in my works. At the same time, artistic aspects of architecture were also of equal importance – in view of human needs, but, also, of developing my own creative ambitions.

In my research activity I also took an active part in many conferences, contributing with papers, presentations and publications.

In my didactic, dissemination and research activities I have faced many problems and situations. I have always tried to expose my affiliation with fine arts and utilize my design practice.

I am convinced that such experiences facilitated my conscious choice of directions of my pursuits in space exploration and its interpretation, and they are dominated by a search for equilibrium between the technical qualities, the building tissue and the cohesion and harmony of expression, between individual creative values and artistic expression.

Creative activity

My artistic output achieved during the twenty years of continual activity includes designs of buildings, interiors and projects on monuments conservation, elaborations made in the course of team work. The variety of topics in my creative activity stems not only from my interests but also from circumstances.

In the course of time, my research and teaching predilections involving shaping the seniors- supportive environment exerted my creative activity to a larger extent. The process of creation and interpretation of the existing space in view of these aspects have become more and more valuable. At present, they also converge on semantic aspects and their merge with existing spatial structures.

Architectural design

Upon completion of my studies at the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology in Gliwice, my way of design commenced with internship at "Arch&Urbs" design studio in Katowice (1995- 1998), where I was employed as an assistant designer. This was the time of various experiences in my design practice. My first years of work were filled with a desire to verify the knowledge and skills acquired during my study years and their extension. I learned discipline, but also I strived for my own artistic identity and for further exploration of the phenomenon of architecture. After the defence of my PhD dissertation in 2002, my design elaborations were supervised by or created in cooperation with experienced architects - Bartłomiej Brzózka and Jacek Leśko. Apart from conservation of monuments projects (which are discussed below), they were mainly focused on designs of buildings and the interiors – in different scales and ranges. I learned to listen to investors, took advice from senior colleagues, tried to define and solve design problems, formulate and convince others to my design concepts. I look upon this time as a period of struggling with responsibility for all stages of the design, and, in particular, for its implementation. I recognized the importance of technical knowledge and the ability

of creating technical elaborations, care about the architectural techniques, which was also reflected in my teaching practice.

Monuments conservation

The directions of my activities and explorations also involved the recreation or creation of historic buildings and the interiors of monuments – in accordance with the prescribed conservatory conditions.

In 2002 I founded my own "Portal. Architecture and monuments conservation" design office. The name was related to a specific character of received orders and to my prevailing interest focused on conservatory projects. I had always considered this field as very demanding in terms of artistic sensibility and ability of interpreting the existing structures. Concurrently, I extended my technical skills, knowledge of technologies, as well as historical insight required for solutions of design tasks that were often untypical.

Unlike the design of new objects placed in modern environments, where the assumptions and final results are chiefly dependent on investors and architects, monuments conservation projects have a superior objective- common good - for the sake of which the investors' interests or architects' creative invention must be of secondary importance. Conservatory and architectural analyses are essential, and are frequently supported by functional and spatial requirements.

I managed to design the interiors of several sacral objects, discovering that this was a source of great satisfaction, due to combining the design process with the act of artistic creation.

My activities involving monuments conservation were based on several principles of creating the basic elements that influence the character of the interiors.

I considered the principle of minimal interference in the condition of the preserved historical tissue as superior – and consistent with the architectural and conservatory guidelines for modern conservatory practice. I also appreciated the aesthetic tension evoked by contrasting the old objects with the new, endowed with pure forms and color-lines.

One of my most interesting conservation projects was the 2013 design of the interiors of the Evangelical-Augsburgh denomination church dedicated to Jesus the Redeemer in Ruda Śląska.

The design of the interiors was predominately focused on the selection of a stylistic convention. The investor- Evangelical-

Augsburgh parish and the supervising conservator accepted my proposal of the color-line for the church interiors. My concept was to take advantage of the dedication to simplicity – so typical for the Protestant creed. Hence, I applied “minimalist” stylistics, devoid of any reference to history. The color base consisted of bright shades – contrary to the preserved interiors, yet in my mind associated with the interiors of the Lutheran church which I remembered from my childhood town. The surface of the walls was blended with the elements of the furnishings- the altar, chorus and benches- by the introduction of écru color with a touch of mint.

Apart from conservatory projects, I am also author of several dozen of conservatory elaborations in the form of filing cards for the monuments of architecture.

Interiors Design

Due to the passage of time, variety of obtained experience and design challenges, my perspective on my own activity and accomplishments was extended. I felt a certain unfulfillment because of the absence of opportunities for using my theoretical knowledge, enlarged by my research work. Moreover, my teaching activity was becoming more related to the discipline of interiors design.

In my deliberations I asked myself questions concerning the sense and role of architecture, its place in the life of an individual and of the society – while concentrating on conservatory projects. My way of thinking resulted from the changes that took place around me. Upper Silesia was subjected to intensive transformations of the infrastructure, often at the expense of cultural heritage, and I was an active participant of this process. Hence, I undertook the decision on withdrawing from the conservatory activity, but not from architectural design.

I also pondered upon more specific questions, on the meaning of a single artistic solution, specific aesthetic decision, its objective and reason for existence, being inspired by the necessity of following new trends and approaches on the one hand, but by a search for individual artistic solutions on the other one.

I became more focused on the issues concerning space and its impact on people. This converged with my in-situ inspections and analyses of spaces for seniors- in different scales: in the city, in buildings and their interiors. The answer that I frequently derived was somehow related to the meaning of single artistic measures, but also to my own research and creative activity.

The above deliberations and observations, and, first and foremost, practical verification of concepts as confronted with a specific recipient or user of architecture, which, in the case of my work, were more and more often the elderly, further certified my way of designing the interiors, understood as a search for space, its composition and expression. My practical explorations of these issues revealed that the concept of composition was the main tool of architectural design.

Description of the work

< IV

Substantiation of the choice of work / projects

Among many projects that I have undertaken, the works presented below made it possible for me, for the first time, to use the knowledge derived from my research and didactic activity, concerning the design for the disabled and shaping senior-supportive environment. The desired model of the seniors' surroundings reaches beyond the binding regulations, procedures and design practices. It is aimed at fulfilling the needs of the users and at activating seniors.

In architectural design for elderly people it is crucial to create the environment which is supportive: accessible, transparent and fulfilling user's environmental needs

In my opinion, the combination of theory with design practice is difficult, but, at the same time, it renders appealing possibilities, generating circumstances that are valuable from the cognitive point of view.

The indicated artistic accomplishments are thematically linked in terms of users, i.e. seniors. They differ in spatial, functional and geographical conditions, yet specific needs of the users required the application of common semantic aspects.

The presented works, just like other projects, are burdened with a number of compromises that are typical for projects on applied arts and services functions.

As already mentioned above, the works that I have submitted are a certain fulfilment of my attempts at designing. The elaborated

interiors gave me an opportunity for combining theoretical knowledge with practice, and, concurrently, for exposing creative motifs that demonstrate my own stylistic interpretation. While designing the said interiors I referred to the following observation made by Yi-Fu Tuan:

“Architecture is still directly acting upon our senses and feelings. The body reacts to the same basic properties of architectural works as it did before in the past: opening or closure, horizontality or verticality, mass, volume, spaciousness and light. By means of technologies, architects still strive to extend the range of human awareness of space.”¹

Conceptual design of the interiors of “Senior Residence Nikolai” in Mikołów at Darwina street / 2015

Conceptual design of the interiors of “Senior Residence Nikolai” in Mikołów at Darwina street year: 2015

In 2015 the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology in Gliwice, was approached by a private investor (“Senior Residence” company with a seat in Mikołów) with the intent to build an institutional care facility for the elderly.

The team including: Professor Elżbieta Niezabitowska, Iwona Benek and Anna Szewczenko was commissioned to conduct a research and development Project (Project No: NB-106/RAR-3/2015) entitled “Possibility of creating the interiors of institutional care facilities in view of seniors’ needs – example of Senior Residence Nikolai Complex in Mikołów – with care, rehabilitation and residential functions for seniors”.

The grounds for the elaboration was the architectural and constructional documentation prepared for the “Senior Residence Nikolai Complex” by “AKAT” Dieter Paleta design office in Katowice.

The elaboration was supposed to focus, first and foremost, on spaces that are responsible for the most essential functions associated with the stay of seniors in a housing and medical complex, such as: residential rooms, general communication zones, dining room, social spaces – lobby in the entrance zone and in the communication zone.

The objective was to assess the possibilities of adjusting modern guidelines for the design for seniors institutional care facilities to an exemplary geriatric care facility and to indicate the barriers to their implementation.

¹ Tuan Yi-Fu, *Space and Place*, Warsaw, 1987. p. 150.

The main assumptions of the project concerned the following aspects:

- The physical environment of a medical and care facility which is an essential and well-recognized component of the quality of the treatment process, whereas patients’ needs are the subject of design decisions,
- The application of the theory of the supportive environment, the particular elements of which help seniors in their current functional competencies: for example, in activity and mobility, self-sufficiency and independence.
- Consideration of the most recent knowledge on design for seniors with cognitive disorders.

The scope of the project was also the analysis of the architectural components of an exemplary care facility for seniors- Senior Residence Nikolai Complex in view of the possibilities of adjusting the architectural solutions to the functional and sensory needs of seniors. The facility, in accordance with the initial arrangements, was qualified as seniors’ home, with the leading function of a residential facility.

In consequence, the investor placed an order for the design of the interiors which would adjust the analysed concept of spatial solutions and principles of shaping a therapeutic environment to “Senior Residence Nikolai” in Mikołów.

The cooperation with architect Anna Szewczenko made it possible for both of us to prove our competencies in a new role, as so far we had been co-authors of publications and conference presentations. Under this project, we had an opportunity for obtaining an invaluable experience to transfer our scientific knowledge to the design practice. The experience was inspiring and it triggered a lot of artistic energy. The organization of work was often purely intuitive and did not entail a strict division of responsibilities. Therefore, the contribution of each one of us to all stages of the project was equal.

The task that we faced was complicated in respect of working on a ready-made design which did not entirely meet future users’ expectations, and did not include their specific needs. The determination of a proper manner of using the facility and supplementing its functional and spatial conditions was one of the basis problems of the task.

The work was conducted in permanent contact with the investor.

Due to the structure of the building, it was essential to emphasise the role of future users- seniors in various health condition but requiring assistance and care in general. The next step after determining the spatial requirements was to devise the aesthetic

and pass through given rooms several times a day, build a certain map of the entire building in their minds. Such map concerns not only a physical structure, but also an emotional one. While passing from space to space, users experience different states of emotions and relations associated with characteristic elements of a given room.

The rooms that required special emphasis of their specific nature and importance as strategic points on the map were selected for more detailed elaboration.

The first of such points was the entrance hall with unclearly separated main entrance - the facade did not accentuate the main entrance (two doors of equal importance were situated on one landing). This zone was supposed to accommodate several functions - reception and enquiries point for the seniors, but also supporting functions, such as: two doctor surgeries and rehabilitation, lobby, entrance to the chapel and entrance to the private residential part.

All functions were placed on the elongated rectangular projection with no spatial attributes that could divide the space in a natural way. The main assumption was the identification of particular zones by means of form, materials, colors and light. It was essential for the created space to explicitly convey the information on the character of given space.

Accordingly, the basic measure to be undertaken was to introduce the color codes for the two fundamental zones - the reception and the lobby - marked on the floor and on colored walls.

The semantic use of specific architectural elements of the interiors architecture was related to the basic needs that each zone was to address.

The inquiries and reception function was equipped with a desk with stone plate finishings on the front surface and the access to it was accentuated by lowered acoustic panels placed in an orderly manner - from the entrance door to the inquiries/ reception point. The element combining the reception function and the entrance to the surgeries and the chapel was a rest corner - emphasized by a lowered ceiling and seats in colors accentuating this part of the hall.

The entrance to the private residential part became a point that separated the two zones - the color of the information board referred to the lobby. This was also the contact point of two different floor types with a soft line separating the space of the hall.

The lobby as such - highlighted by a darker color of the walls, lowered ceiling and intensive lighting - referred to the atmosphere of a surgery - with comfortable, intimate places for conversation, but also for observation of the life that took place inside and outside of it.

Another point on the map of the building was the site at the nurses' room in the residential part. Not all inmates wish to have

contact with the external reality, as sometimes this is impossible due to the condition of their mind and cognitive disorders. Such persons like wandering and junction points are an important boundary at which they may stop or turn back. At this particular site the function of the boundary was served by the glazed door and additional supervision of the staff. To facilitate keeping users at this site, a stimulating willow-green color was used on the nurses room wall and on the column at the exit door. In addition, a sofa and an armchair were placed next to the entrance - as elements facilitating the observation of the corridor, nurses room, but, at the same time, enabling a discreet view on inmates.

Common spaces and common rooms play an important role in seniors homes - in the discussed facility it was the dining room. Its space was opened up - which may not support intimacy, but, on the other hand, enforces interaction of the inmates and deters their attachment to one place only. Likewise, such solution enabled the investor to rearrange the space for meetings or workshops. The provision of acoustic comfort was achieved by installing acoustic panels (Ecophone Solo Circle) on the ceiling.

Long, narrow corridors were the connecting points on the map. We had to face the problem of humanizing this space. At first, simple color codes for particular floors and parts of the building were used - in all the cases, they were not imposing, but, on the contrary, we strived to exert an impact on the inmates in a discreet, intuitive manner. Accordingly, the proposed color-line is bright and "tuned". The long corridor was divided and the entrances to the rooms highlighted with colors appropriate to a given floor, whereas the remaining part of the corridor was left in the color of white. Likewise, a rhythmical arrangement of the light fixtures was devised to uphold the "splitting" of monotonous space. Another important decision undertaken upon consultation with the investor was to open up the generally accessible kitchen zones situated at the end of the corridors. Thanks to this, another destination for wandering inmates was marked - not only to their rooms, but also to meeting spots, observation sites, to a different type of space associated with the most important element of residential units. Accordingly, the stylistic and semantic proposals assumed for these spaces referred to the character of "home".

The last type of space of key importance to the "Senior Residence Nikolai" project were the seniors' rooms. In this case, the discussions with the investor were heated and concerned mainly the issue of unification or individualization. Several colors proposals were submitted, based on changes in the leading color-line of the fixtures and fittings, as they were of crucial importance to the atmosphere of the interiors. Unfortunately, in such small spaces it was impossible

to modify the solutions concerning the arrangement of furniture, as the given spaces excluded other proposals – the architect designing the facility decided on hotel-like rooms arrangement.

As far as suggestions on artistic form were concerned, warm colors delicately accentuating the wall behind the bedside as the leading surface of the room space were selected. The layout and furniture arrangement was identical for all rooms, i.e. they were equipped with one or two beds, bedside cabinets, desk, wardrobe and armchair. As already mentioned above, the investor was given a selection of various fittings that could enhance the atmosphere of the interiors – curtains, bedspreads, adornments, trinkets, etc.

Under the project we did not manage to achieve all our intentions and formal proposals – due to, among other factors, the investor's approach to the concept of seniors home, which was regarded as a hotel. We were not given clear guidelines on the character of the building – from the facility with care, rehabilitation and residential functions for the elderly to “seniors' home”. As the authors of the interiors design, we were prone to deliver the “home-like” version rather than the “pension house” version. Unfortunately, it is not always possible to reach a compromise in negotiations with the investor.

Nevertheless, I am convinced that failures are also certain tokens of the outcome; besides, the project was not implemented due to financial limitations on the part of the investor.

Design of the interiors of senior's apartment in the multi-family house in Warsaw at 2/71 Wrzeciono street / 2016

This was another project in the field of interiors design, contributing to my experience of new problems and issues involved in design for seniors, and certifying the relevance of my search for design solutions focused on concepts of creating supportive and therapeutic space. My personal experience and observations, supplemented by theoretical knowledge contributed to the success of this project.

I concentrated on housing space, which, in my opinion, is especially important in architecture. It is in this space that our emotional, physical and mental condition is formed, at the same time, it is an exceptionally functional field of human activity, where aesthetic needs should not be ignored. The presented project was an opportunity for applying the solutions that combined and fulfilled both types of the above mentioned needs.

The objective was not only to adjust the ready-made spatial unit to clients' specific needs – an elderly couple, of which one was in a wheelchair and suffered from Alzheimer's disease, but also to endow such space with artistic expression, so that the apartment could not only be an example of decoration but also of architecture with its own interpretation of the existing structure. I concentrated on providing such small space with directions and on designating important points. The decisions concerning color-lines, furnishings, materials and lighting system were influenced not only by specific user needs, but also by the investor's financial standing. My interference was focused not as much on the introduction of changes, as on improving the quality of the apartment.

Housing space should be integral – on the organizational level and in view of space formation. At the same time, natural functional differentiation imposes certain differences in form. The balance between these two opposing aspects is one of the most difficult challenges in designing housing space.

The discussed design is modest, simple, not to say severe, yet sincere in the exposition of the interiors technologies (bathroom). Nevertheless, I hope that despite these drawbacks, it offers a legible solution of the available space and its composition.

The spatial layout was not corrected – this limitation resulted from the very structure of the multi-family building where the apartment is situated.

The technology used in the design is very important – all elements of the equipment required adjustment to the needs of motor-disability people. Hence, the floor has no doorsteps, even including the balcony, likewise, special kitchen and bathroom equipment was proposed with appropriate handrails in the hall, bedroom and handles in the bathroom.

The semantic aspects were significant – directions, color codes and furnishing the apartment with elements facilitating the orientation of the senior suffering from Alzheimer's disease (clock, calendar, pictures and family memorabilia- the so called: memory signs).

The entrance to the apartment is a junction connecting all other rooms – the daytime part: living room and kitchen, and the nighttime part: bathroom and bedroom.

This zone required suitable elements of the equipment and manoeuvring space, accessible fitted wardrobe, place to seat. In the semantic aspect it needed orientation proper for the user – accordingly, the wall of the living room was covered with a blue acoustic panels surface (Ecophone Solo), continued on the ceiling in the form of a lowering – also consisting of single acoustic panels (Ecophone Solo).

*Design of the interiors of
senior's apartment in the
multi-family house in Warsaw
at 2/71 Wrzeciono street
year: 2016*

The main point of the living room is a lift chair for the elderly (TON). This place is the so called: "control centre" enabling a simultaneous observation of the entrance door, street behind the window and the interiors as such. There should be a TV set, radio, in the vicinity of the lift chair to secure contact with the external world, and within-arm's reach- a table for medicaments, for something to read and for other necessary things.

The living room opens up to the kitchen (adjusted and furnished for the disabled), which is discreetly exposed due to the use of beech tree veneer. In the course of the design implementation, blue lighted glass was used to give an additional emphasis to this zone.

The room is also furnished with a workdesk and bookcase.

The bedroom – intimate space, distinguished, first and foremost, by a warmer color of the lighting and curtains. It was important to provide easy access to an electrically-operated box-spring bed base and to fitted wardrobes and bedroom cabinets.

In consultation with the investor a decision was made to arrange a built-in upper wardrobe inaccessible to the elderly, but providing additional storage place in such a small flat and accessible only to care assistants. The orientation element is the surface behind the bed made of beech tree veneer and additionally enlightened along the contact line with the built-in wardrobe.

In the bathroom I focused on the selection of suitable fixtures and fittings in Hewi technology – exposed against the background of white walls.

The floors in all rooms are covered with beige tiles (Paradyż Thorno Beige), and in the bathroom- grey tiles (Paradyż Inwest) – such material was a technological requirement for unhindered movement of a person in a wheelchair.

Artificial lighting system is yet another essential part of the equipment for seniors. It was important to use energy-efficient light fittings providing general lighting of the apartment. Accordingly, Phillips Cielo lamps were installed in all rooms with a lampshade enlightened from the inside. Moreover, spotlights were installed in the kitchen, in the living room next to the sofa and armchair, in the bathroom and bedroom, as well as orientation spotlights on the baseboards in the hallway, bathroom and bedroom.

The modesty of expression, narrow range of color-lines, and substance limited to the necessary minimum, were supposed to expose the spatial qualities.

The project is in the course of implementation.

Design of the interiors with supportive functions (sensory room, computer room, psychologist's surgery) in geriatric hospital in Memorial of John Paul II in Katowice at 31 Morawa street / 2016

The geriatric hospital in memorial of John Paul II in Katowice, apart from rendering medical services under the contract with NFZ (the Polish National Health Fund), is also involved in the mission of preventing the effects of the ageing of society, promoting a comprehensive activity of seniors.

The Managing Director of the hospital – Dr Jarosław Derejczyk, is a person with profound awareness of seniors' diverse needs. Thanks to the activity of the Polish Gerontological Society, Division in Katowice, architects had an opportunity for the exchange of ideas, artistic output and research interests during meetings, lectures and discussions. One of the outcomes was the cooperation in the course of changes implemented in the Geriatric Hospital headed by dr J. Derejczyk.

The design problems and general scope of the elaboration were discussed for the extension and renovation of the hospital. Since 2014 I cooperated with EMC company (owners of the hospital building), branch representatives and hospital staff, as an advisor for design for seniors, and, last but not least, as an architect sensitive to cognitive and behavioural aspects concerning seniors.

It turned out at the last stage of the renovation that it was possible to organize rooms for seniors' therapy. Accordingly, the team appointed by the hospital director, including specialists in psychology Urszula Kmiec and Adam Bednorz, designated the spot and functional range of therapeutic rooms. To support our work, an analysis of publications on the therapy of seniors was conducted.

At first, the investor's requirements and expectations boiled down to the application of specific functional solutions, assuming a very limited budget.

In the course of meetings with the consultant team, the range of tasks was designated in more detail and enlarged. As far as the color-line was concerned, it was postulated that the colors should be as contrasting as possible, and designated by relatively big spots, due to the nature of visual dysfunctions of seniors – hospital patients. Similar and rather obvious remarks were made about the legibility of particular elements existing in the designed interiors. Concurrently, I felt artistic freedom to imbed my own concepts and assumptions to the requirements and expectations of the investor, involving stimulation towards a legible compositional and aesthetic

Design of the interiors with supportive functions (sensory room, computer room, psychologist's surgery) in geriatric hospital in Memorial of John Paul II in Katowice at 31 Morawa street year: 2016

expression. In broader categories they converged with my research predilections, as specified in the form of the analysis of dysfunctions of the process of viewing and seeing, audial, motory and cognitive dysfunctions in seniors.

My assumptions included the following postulates: universality in relation to all users – non-stigmatization of seniors, visual, structural and compositional cohesion of particular rooms.

The interiors that emerged from such assumptions were distinguished especially in view of their compositional expression – different colors and formal codes, light and color therapy methods so far not used in Polish geriatrics, and memorabilia.

The therapeutic unit consisted of three rooms: active rehabilitation room – computer room, sensory room and individual therapy room. They all had small floor area and it was impossible to introduce any spatial changes.

The active rehabilitation room was to be equipped with two workplaces, large screen computer enabling senior's movement in front of it, possibility of arranging several seats, cabinets for documents. Additional details addressed to seniors, especially those with cognitive disorders, included: a clock, calendar, proper color-lines and lighting system with stronger intensity.

Strong colors were used to accentuate computer workplaces, seats and storage units. Other characteristic elements of the interiors were suspended acoustic panels making up a dynamic system. The semantic expression was unambiguous – the interiors were to activate and incite to action.

The sensory room had a similar projection- as both rooms were situated at the same place on different floors. Inside, there was a place for music therapy, meditations, with two comfortable seats for seniors (chairs with arms and footstools). This site was separated from the remaining part of the room by a curtain and equipped with light fittings of variable temperature colors.

Besides, the interiors had a relaxational nook for two people (two TON armchairs) creating a home-like atmosphere with “memory signs” (elements such as a clock, calendar, pictures and the 1960s trinkets and knick-knacks, floorlamp, etc). An additional piece of furniture was a file cabinet for the staff.

Unlike the computer room, different cognitive measures were used for this room – the interiors were designed for relaxation, rest, concentration, calm – therefore, the leading element was the colored surface of the wall and curtains at the end of the room- to emphasise the zone with the “memory signs”. The “cocoon” created by the separation of the room part for sensory therapy by a screen offered a shield from the external world, calming down and wrapping up. Changeable color of the light provided proper

stimulation for the patients, depending on the type of therapy. Acoustic panels (Ecophone Solo Circle) placed above “the cocoon” had a soft, streamlined shape.

The individual therapy surgery may seem to be unattractive because of limited stylistic measures, equipped only with the psychologist's desk, table and two seats for patients. This place is important for therapeutic activity in the hospital, where strong, often unpleasant emotions are revealed. I decided to limit the color- line to minimum and direct the patients' attention to the place of the conversation. Such solution, although obvious – colored surface of the wall - I considered appropriate due to the choice of color – deep bottle-green with a suede texture. Such single stylistic intrusion was, in my opinion, a sufficient solution.

The elements of the furnishings and finishings in all rooms were adjusted to the needs of seniors. An additional value was the use of simple semantic codes, colorful and formal measures to suggest the nature of the activities that take place in the interiors. Despite modest stylistic solutions, I consider the presented design solutions to be successful, which was certified by the hospital staff, and, I sincerely hope, senior patients in the future. The interiors shall be implemented in 2017.

Recapitulation

< V

The projects described above were created to expose explicitly the needs of seniors- users of the presented spaces. The scenarios of spatial and artistic solutions take place in the existing buildings, where spatial changes were impossible to introduce. I hope, however, that the semantic codes and equipment used in the designs and constituting images in space determine the identity features of the surroundings for seniors.

Also, the designs are conscious attempts at facing theoretical

but functioning guidelines on supportive space for seniors. Yet, the most important part were the interpretative measures achieved by means of diverse forms of artistic expression. The objective was to create a certain narration in spaces (small and cosy) of the designed interiors, which was to redefine the undertaken problems but also to become a source of reflections for me as an architect.

Another reason for the selection of the projects was to emphasize my creative pursuits, which, in combination with didactic and research activities, are focused on one field of issues, on the experience of the analyzed space and on its creation. Such choice was completely conscious, certified by different design tasks, and, hopefully, substantiated in this summary.

The professional accomplishments in the form of two conceptual designs and one implemented design: design of the interiors of "Senior Residence Nikolai" in Mikołów, seniors' apartment in Warsaw and design of the three senior-supportive rooms in Katowice, are hereby applied to fulfil the requirements set forth in Art. 16. Clause 2 of the Law on scientific titles and degrees in sciences and arts dated March 12th 2003. These accomplishments have so far been shown as multimedia presentations (among other events, to students of Architecture and Interiors Design, Faculty of Architecture, Silesian University of Technology in Gliwice), at exhibitions (Integrity 2. Urban space 2016, Senior's surroundings 2016).

I would also like to mention my plans, desires and ambitions. They take the form of a continuous process by development, including the enrichment of my teaching offer at the study discipline of Interiors Design at the Faculty of Architecture, Silesian University of Technology. My personal development is also connected with further exploration of the fields of my research pursuits and their creative application in my projects or works. I sincerely hope to have many opportunities for undertaking professional and creative challenges that shall contribute to my further development and render the assumed results.

Likewise, I hope that my artistic output shall be subject of a subjective, aesthetic assessment, and that the social context and role of my work shall still have priority.

